

Brúðkaup á Lágafelli fyrir 40 árum

Nú í vor eru 40 ár síðan Freyja Norðahl frá Úlfarsfelli og Þórður Guðmundsson frá Reykjum voru gefin saman í hjónaband. Brúðkaupið var í Lágfellskirkju 19. maí 1950. Prestur var séra Hálsdán Helgason, en Lára Skúladóttir, kona hans, var föðursystir brúðarinnar.

Þegar lýst var eftir gömlum myndum af eða úr Lágfellskirkju í tengslum við aldarafmæli hennar, brugðust Þórður og Freyja vel við og lánuðu 11 myndir frá brúðkaupi sínu. Þessar myndir hafa verið til sýnis í safnaðarheimilinu síðan, og hér birtast þrjár þeirra.

Á stóru myndinni má vel sjá hve nærrí hliðið var kirkjunni og hvar kirkjugardsgirðingin lá. Þá er þetta ekki síður heimildarmynd að því leyti að þarna er ekki búið að byggja kórinn við kirkjuna, sem nú er, né skrúðhúsið. Þetta er eina myndin sem sóknarnefnd hefur nú með höndum frá þessum tíma.

Þá er það ekki síður heimildarmynd fyrir kirkjuna, þar sem brúðhjónin standa fyrir altarinu. Þetta er líka eina myndin sem vitað er um nú, þar sem aðeins má greina, þó óljóst sé, hvernig pallurinn var sem altarið stóð á – í boga fram í kirkjuna líkt og leiksvið. Lengst til hægri sér í prédikunarstólinn, sem er sá sami og enn er notaður og í rauninni á likum stað.

Neðsta myndin sýnir brúðhjónin og prestshjónin í hópi kirkjugesta í júlíbliðunni eftir athöfnina.

Pá sótti fólkid vel kirkju

Elsti Mosfellingurinn um þessar mundir er hún Halldóra á Mosfelli. Raunar býr hún ekki lengur á Mosfelli, en verður þó alltaf við þann stað kennd. Halldóra Jóhannesdóttir heitir hún fullu nafni, og hún fæddist á Stóra-Kroppi í Borgarfirði 2. nóvember 1898.

Hún var þritug þegar hún kom í Mosfellssveitina. Hér hefur hún átt heima síðan. Fyrstu tíu árin var hún á Lágafelli, en síðan á Mosfelli í 43 ár, þangað til hún fluttist á heimili aldraðra að Hlaðhömrum. Þannig var starfsvettvangur hennar í sveitinni á kirkjujörðunum tveim, enda er óhætt er að segja að kirkjan eigi staðfastan vin í Halldóru á Mosfelli.

Það er gott að koma til Halldóru og spjalla við hana. Það var eitt kvöldið skömmu eftir afmælið hennar síðast liðið haust að við fundum okkur góða næðisstund saman.

„Ég kom beint að Lágafelli þegar ég kom suður, árið 1926,” sagði Halldóra. „Ég var fyrst ráðin þangað sem vorkona. Þá var þar ráðskona Anna frá Íðunnarstöðum í Lundareykjadal, Magnúsdóttir, svilkona minn sem síðar varð. Kristinn Guðmundsson, sem seinna varð maðurinn minn, var ráðsmaður. Það var blessaður karlinn hann Thor Jensen, sem átti þetta allt. Svo þegar Anna fór tók ég við og gerðist ráðskona.

A Lágafelli var ég í tíu ár. Það var oft mikið að gera. Það kom til min kona um daginn sem var hjá mér eitt sumarið á Lágafelli. Hún hafði skrif-að upp allt fólkid sem var þar þetta sumar. Það voru þrjátíu manns í heimili. Hvernig fór ég að því að láta þetta allt hafa mat? Ekki svo að skilja að það hafi staðið neitt á því hjá Thor Jensen að fá nögan mat. En ég er stundum að undrast hvernig við fórum að því að elda ofan í allt þetta fólk. En ég hafði nú alltaf svo ljómandi góðar stúlkur.

Nei, Thor Jensen var ekki naumur við fólkid sitt. En hann var nákvæmur og nýttinn. Og einu dáist ég að nána. Ég sé hvað kirkjusóknin er lítil. En Thor Jensen vildi alltaf láta gefa öllum kaffi eftir kirkju. Hafa kirkjukaffi. Hann var kirkjubondinn.

Halldóra á Mosfelli man tímana tvenna. Hún man þegar fólkid kom ríðandi til kirkju á Lágafelli og hafði fataskipti undir kirkjuveggnum; þegar Thor Jensen var kirkjubondi á Lágafelli og vildi láta hafa kirkjukaffi eftir messu, og þegar Nátthaginn þar sem nú er Grundartangi í Mosfellsbæ var gjörsamlega friðaður fyrir öðru en sínu eiginlega hlutverki.

Texti: Sigurður Hreiðar Hreiðarsson

Og hann bað alltaf um að kaffið væri myndarlegt. Og það get ég sagt þér að oft var mest að gera á sunnudögum. Þá var lika allt bakað heima. Samt var ekki rafmagnini fyrir að fara. Eða tækjum yfirleitt. Og þá sótti fólkid vel kirkju.

Á þessum árum kom kirkjufólkid ríðandi og hafði fataskipti undir kirkjuveggnum. Konurnar báðu stundum um að fá að koma inn að skipta um fót en karlmennir höfðu fataskipti úti. Thor Jensen kom held ég ekki í kirkju sjálfur. Ekki man ég eftir því. En ég veit að hann var glaður þegar kirkjan var vel sótt, spurði mig oft hvernig gengi með kirkjusóknina og áminnti mig um að gefa gott kaffi. Hann sagði að það væri svo mikið fengið með því að kirkjufólkid ræddi saman um landsins gagn og nauðsynjar.

Nú kemur allt fólk í bílum til kirkju og þeytist í burtu um leið og messan er búin.”

- Einhvern tíma heyrði ég, hvort sem þú sagðir mér það eða einhver annar, að þegar gamli turninn var risinn af kirkjunni og annar nýr smiðaður í

staðinn, hafi Thor Jensen komið til Kristins, sem stóð fyrir þessum endurbótum með Lárusi Halldórssyni á Brúarlandi, og sagt við hann. „Þið látið mennina borða hjá mér.”

„Það er rétt. Þetta get ég hafa sagt þér. Það fór ekki milli mála að hann vildi gera kirkjunni vel. Það hefur margt orðið lakara fyrir kirkjunni, eftir að hans naut ekki lengur við. Hugsaðu þér, að leyfa ekki safnaðarheimili á Lágafelli, hvað það hefði verið miklu skemmtilegra og þægilegra að hafa það þar. Thor Jensen hefði leyft það.”

- Austasti hlutinn af Lágafellshúsini gamla (sem seinna var flutt niður á Sauðholt og kallast líklega Flugumýri núna), var gamla þinghúsið, langfyrsta samkomuhúsið í Mosfellssveit. Þetta var eins og skemma, náiði þvert um húsið með gluggum í suður og norður, en heilum austurgafl. Var þetta nokkurn tíma notað sem þinghús, eftir að þú komst að Lágafelli?

„Ekki man ég eftir því. Thor Jensen átti þetta allt eftir að ég man eftir. Og vinnumennirnir sváfu þarna frammi. En þegar ég kom hingað fyrst var búið að byggja kjallarann á Brúarlandshúsini og það var orðinn samkomustaður sveitarinnar. Lárus og Kristín bjuggu þá á Varmá. Það leid svo tölverður tími áður en þau gátu flutt.”

- Það er ekki nóg að þú hafir staðið fyrir kirkjukaffi alla messudaga í tíu ár, heldur var Kristinn líka ötull stuðningsmaður kirkjunnar á Lágafelli og lengi í sóknarnefnd.

„Já, hann var í sóknarnefnd og ákaflega hlynntur kirkjunni.” Halldóra þagnar, verður kimin í augunum eins og hún verður svo oft. Svo hlær hún við og segir: „Ég skal segja þér að einu sinni keypti hann kertastjaka og gaf kirkjunni. Þeir voru tveir. Ég man ekki alveg hvernig þeir litu út - og þó, ég á hérað litlar eftirlíkingar af þeim. En ég man alltaf hvað ég sá þá eftir peningunum, sem fóru í þetta. Þetta voru myndarstjakar og dýrir, og peningarnir voru nú ekki meira en svona og svona. En seinna sá ég að það var gott hjá honum, að gera þetta.”

Halldóra Jóhannesdóttir – Halldóra á Mosfelli – ber aldurinn vel. Myndin var tekin á níraðisafsmæli hennar fyrir hálfu öðru ári.

- Tókuð þið fljótt saman, þið Kristinn, eftir að þú komst að Lágafelli?

„Nei, ekki er haegt að segja það. Við vorum búin að vera á sama bænum í tíu ár, þegar við tókum saman. Við þurftum okkar tíma til að kynna ast vel. En þegar þetta var ákvæðið fórum við upp að Mosfelli. Það var árið 1936. Til að byrja með höfðum við eldhús í kjallaranum hjá Hálfdáni mínum og Láru, en sváfum uppi. Það var kvistur á gamla húsinu, þar svaf Kristinn en ég svaf í öðru herbergi. Við giftum okkur ekki fyrr en húsið okkar var tilbúið, og við fluttum ekki saman fyrr en við vorum gift. Svona voru nú tímarnir þá.

Það hefur svo margt breyst. Siggi minn, á þessum árum. Ég get sagt þér að þegar ég kom fyrst til Reykjavíkur, kem ég inn í Haraldarbúð og ég sé alls staðar mannesku eins og mig, hvað ég varð gáttuð. En þarna voru bara speglar úti um allt. Ég bara áttaði mig ekki á þessu. Það var Bjarnaborg með allra innstu húsum um í Reykjavík. Það var búið í Tungu fyrir innan þe. Hugsáðu þér hvað þetta hefur breyst. Búið að byggja allan Gufunesshöfðann og byggðin

komin upp fyrir Keldur, upp um allt Keldnaholt! Og Mosfellsbær, hugsáðu þér bara Mosfellsveitina. Það þekkir þú nú sjálfur. Hugsáðu þér hvað margt hefur gerst síðan ég kom í sveitina. Maður þekkir sig ekki. Hvað heitir nú þessi gata eða hin, eða hvar er hún? Ég skal segja þér að bauð mér kona í bíltúr hérla um daginn, og heldurðu ekki að það sé komið raðhús í Nátthaganum (Nátthaginn frá Lágafelli var á þeim slóðum þar sem núna er Grundartangi - innskot SHH), þar sem enginn mátti koma og ekki mátti hleypa hestum í, þó að kæmu lestarmann! Eða hafa fē. Kristinn var stundum í vanda með þetta en Thor Jensen sagði alltaf nei. Í Nátthagann mátti ekki koma. Ætli hann sjái nú raðhúsið?”

- Þú hefur lifað nær allar þær breytingar sem orðið hafa á íslensku samfélagi frá landnámsöld, því þær hafa flestar orðið á þeim árum sem þú hefur lifað. Mér kæmi til að mynda ekki á óvart þó að þú myndir eftir því þegar fyrst var farið að nota hestvagn.

Jahá, og ég man alveg þegar fyrsti billinn kom upp í Borgarfjörð. Þá

fældust hestarnir og ruku upp í fjallid. Þá var ég um fermingu. Og þá var ekki svo langt síðan hestvagninn kom. Og þegar ég kom að Lágafelli var farið með mjólkina á sleða til Reykjavíkur í smábrúsum.”

- Já, Halldóra man tímana tvenna. Þegar hún kom að Lágafelli var það stórbýli en tækniold ekki gengin í garð. Hún sagði mér að skurðirnir sem ræstu fram ræktarlandið á Lágafelli hefðu allir verið handgrafrnir á kreppuárnum. Thor Jensen fékk verkamenn til að grafa skurðina upp á fæði, það var kaupið þeirra. Og Halldóra eldaði í þá matinn. Þá var Lágfellshúsið gamla enn á hlaðinu þar sem nú er bilastæði kirkjunnar, upp af nýja kirkjugarðinum, og sjós og hlaða þar fram af. Á sumrin voru kýrnar reknar í Nátthagann sem síðan varð fyrsta ræktarland nýbýlisins Bjargarstaða og kálfarnir hafðir í sumarsjósi þar sem núna er Hamrafell. Lágfellsland náði frá landi Blikastaða meðfram Leirvogi að landi Varmá; en austur fyrir Skarðhóla.

Það er eins og Halldóra á Mosfelli segir: Það hefur svo margt breyst.

Afmæli fagnað

Aldar afmælis Lágafellskirkju var minnst með afmælishátið í júni síðast liðnum, með hátiðarmessu í kirkjunni og samsæti í safnaðarheimilinu á eftir. Margt góðra gesta lögðu sitt af mörkum til að gera hátiðina sem eftirmimmilegasta. Skólahljómsveit Mosfellsbæjar lék fyrir athöfnumá á Lágafelli, Guðrún Þomasdóttir og Ólafur Magnússon frá Mosfelli sungu tvísöng í safnaðarheimilinu, svo nokkuð sé nefnt. Pétur Sigurgeirsson biskup þjónaði við athöfnumá í kirkjunni, en það mun hafa verið eitt síðasta opinbera verk hans í embætti.

Kirkjukór Lágafellssóknar

Í grein sinni hér framar í Safnaðarbréfinu getur Sr. Bjarni Sigurðsson frá Mosfelli þess að frægastur organista Lágafellskirkju hafi verið Halldór Laxness, sem sjálfur komst einhvers staðar svo að orði að hann hefði verið „hafður til að spila á orgel við messugerðir í Lágafellskirkju”. Raumar sinni systir hans, Sigríður einnig þessum starfa um skeið, en Hjalti Þórðarson á Æsustöðum tók við af henni árið 1926, þá 15 ára gamall, og gegndi starfi organista í Lágafellssókn í 45 ár.

A ýmsu gekk með kirkjusöng í Lágafellskirkju framan af árum. Hreiðar Gottskálksson, síðast bóni á Hulduhólum, var i sóknarnefnd rúma tvo áratugi og i söngflokk kirkjunnar meðan hann treysti sér til. Hann segir svo frá kórstarfi kirkjunnar í óbirtum endurminningum sínum:

„1930 var stofnaður kór við kirkjuna og söng hann um tíma við messur, en fljótt liðaðist hann þó i sundur. Í mörg ár var enginn skipulegur söngur við messur, stundum enginn, aðeins spilað á orgelið. Nú var vitað að söngkrafter voru nógir til innan sóknarinnar, það vantaði bara samtök og forystu. Svo var það árið 1948 að við Þorlákur í Álfnesi (Dalli) – hann var þá nýbúinn að eignast jeppa – við fórum einn dag um alla sóknina og heim á flest heimili til að reyna að fá fólk til að syngja við messur. Flestir tóku þessu vel og árangurinn var sá að það var stofnaður söngkór við kirkjuna skömmu seina, eftir öllum kúnstarinnar reglum með stjornarkosningu og tilheyrandi. Síðan hefur söngkór starfað við kirkjuna.”

Kórrinn sem hér er sagt frá heitir Kirkjukór Lágafellssóknar. Hann er sjálfstætt félag sem hefur það að markmiði að „syngja við kirkjuathafnir í Lágafellssókn og við önnur tækifæri, ef ástæður eru til”, eins og segir í lögum félagsins. Organisti nú er Guðmundur Ómar Óskarsson.

Svo skemmtilega vill til að Hlíf Gunnlaugsdóttir, ekkja Hjalta á Æsustöðum, á mynd af kórnunum sem stofnaður var 1930, tekna árið 1933. Hún er tekin á tækifærismyndavél síns tíma og ber þess merki, en heimildargildi hennar er mikil og því er þess freistað að hafa hana hér efsta á blaði.

S.H.H.

1933. Frá vinstrí: Guðrún Norðahl frá Úlfarsfelli, Hlíf Gunnlaugsdóttir, á Æsustöðum, Lára Skúladóttir frá Mosfelli, Bjarmveig Guðjónsdóttir í Seljabrekku, Kristín Magnúsdóttir á Brúarlandi, Anna Þórdardóttir frá Æsustöðum, Lárus Halldórsson á Brúarlandi, Kristinn Guðmundsson á Mosfelli (sem já var raunar ráðsmaður á Lágfell), Þorlákur Kristjánsson í Álfnesi og Guðmundur Þórarinsson í Drift.

1959. Í fremstu röð, frá vinstrí: Margrét Sigurðardóttir í Sandgerði (nú Gili), Ólöf Helgadóttir, Bjargarstöðum, Hjalti Þórðarson, organisti og söngstjóri, Æsustöðum, Halla Áofsteinsdóttir, Hlíð (Lágfelli), Þorlákur Hjaltadóttir, Æsustöðum. Miðröð: Sigríður Birna Ólafsdóttir, Hamrafelli, Guðrún Magnúsdóttir, Markholts 1, Jón M. Guðmundsson, Reykjavík, Þorlák Guðmundsson, Reykjavík, Klara Bergþórssdóttir, Hlégarði, Jóhanna M. Jónsdóttir, Hamratuni 2. Aftasta röð: Ólafur Jóhannesson, Lyngási, Hreiðar Gottskálksson, Hulduhólum, Viggo Valdimarsson, Hlégarði, Sveinn Guðmundsson, Reykjavík, Ólafur Helgason, Hamrafelli, Erlendur Kristinsson, Hamratuni 2, Benedikt Sveinbjarnarson, Bjargarstöðum.

Nýjasta myndin sem til er af Kirkjukór Lágafellssóknar er frá 1987. Fremst og yst vinstra megin er Guðmundur Ómar Óskarsson, organisti og söngstjóri, en hegra megin séra Birgir Ásgeirsson, söknarprestur. Í fremstu röð kórsins standa, frá vinstrí til hliðar: Herdís Gunnlaugsdóttir, Hólmfríður Jónsdóttir, Ragnheiður Jónasdóttir. Í aftari röð kvenna, frá vinstrí: Anna Benediktsdóttir, Þuriður Hjaltadóttir, Lára Haraldsdóttir, Álfheiður Guðlaugsdóttir, Hrafnhildur Harðardóttir, Valgerður Magnúsdóttir. Karlar, frá vinstrí: Halldór Kjartansson, Kristjörn Árnason, Gunnar Steinþórsson, Sigríður Hreiðar, Guðmundur Jónasson, Karl Andrésson, Hugo de Maaker, Lárus Þórðarson, Herberg Kristjánsson. – Flestir þessir kórfelagar eru enn virkir í kórnunum, og nokkrir nýir hafa haest við.

Á afmælisári 1989: Gjafir og áheit til Lágafellskirkju

Gefendur

Upphafð

Jóna og Ólafur, Hamrafelli	giðf	10.000,- kr.
Halldóra Jóhannesdóttir	áheit	1.000,- kr.
Halldóra Jóhannesdóttir	áheit	1.000,- kr.
Framsóknarfélag Kjósarsyslu	giðf	10.000,- kr.
Kvenfélag Lágafellssóknar	giðf	40.000,- kr.
Halldóra Jóhannesdóttir	giðf	10.000,- kr.
NN minningarkort (tileiknað orgellsjóði)		1.200,- kr.
Miningakort		11.750,- kr.
Halldóra Jóhannesdóttir	áheit	1.000,- kr.
Jóna og Ólafur, Hamraf.	giðf i orgelsj.	10.000,- kr.

Samtals: 96.950,- kr.

Efri myndin er hluti af stærri mynd, sem tekin var við gull-brúðkaup á Lágafelli árið 1901, þegar kirkjan var aðeins 13 ára.

– Neðri myndin er líklega tekin árið 1935 ofan yfir kirkjuna og bæinn. Stóra húsið niðri á Lækjarmelnum var hlöðubygging sem Thor Jensen létt reisa. Hún hefur nú verið felld en íbúðabyggð er að koma í staðinn.

